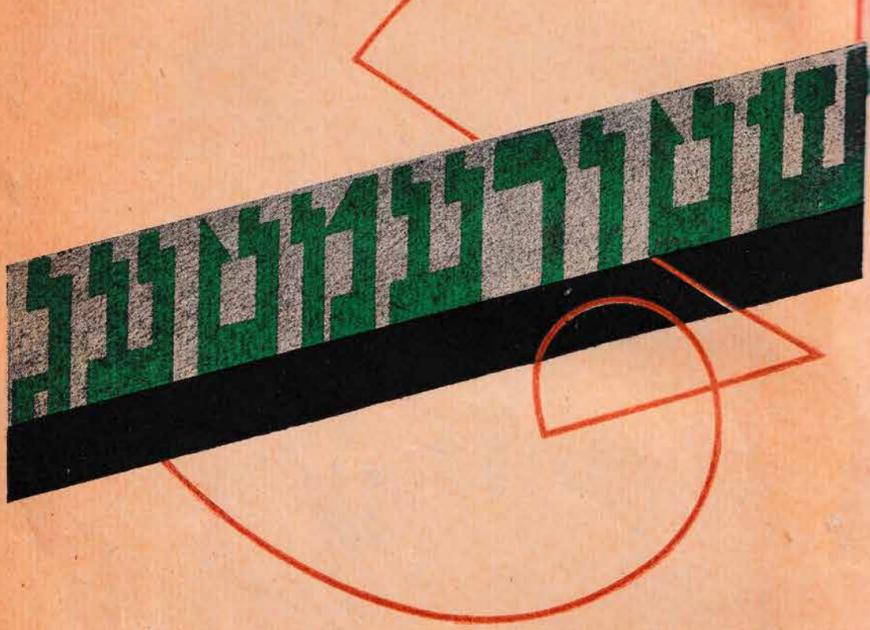

דוד בערנעלסאן

ארום וואקזאכ

ד. בערנעלסאן

האמפ-פארלאג

.. קולטור - ליגע ..

געווען איז נאכט

געווארן איז טאג

צאָוויי
בינדער
אָן אַרומן

ל'עס זען זיין

דאָוויי
בערנעלסאן

Dovid Bergelson 1884-1952

Maître de la langue et de la forme, Dovid Bergelson fut un véritable « architecte » littéraire dont les thématiques et le style novateurs ouvrirent de nouveaux horizons à la création yiddish. Né en Volhynie en 1884, il emménage à Kiev en 1903 pour y devenir l'un des piliers du monde littéraire, autant comme écrivain que comme militant culturel.

Dans son premier livre, *Arum vokzal* (Autour de la gare, Varsovie, 1909), on peut déjà discerner les principaux traits de son écriture. Le déclin d'un monde de marchands juifs provinciaux trouve son reflet dans une singulière stylisation de la langue. Le roman est un succès auprès des critiques et du public. Dans ses œuvres ultérieures, Bergelson continue à développer son style, donnant aussi une place importante à des figures féminines. Son roman *Nokh alemen* (Une tragédie provinciale, Vilnius, 1913) fait apparaître l'une des grandes héroïnes de la littérature yiddish, Mirl, qui incarne les tourments d'un être perdu dans une société où il ne peut trouver sa raison de vivre.

Après la révolution d'octobre, Bergelson est l'un des fondateurs de la Kultur-Lige, et le rédacteur en chef du journal *Eygnis* (À soi/À nous, Kiev, 1918 et 1920) où il publie entre autres son roman *Opgang* (Déclin).

À partir de 1921, Bergelson réside à Berlin. S'éloignant d'abord de la culture yiddish soviétique, il écrit longtemps pour le journal socialiste new-yorkais *Forverts*. Mais en 1926 il publie un article programmatique intitulé « Dray tsentern » (Trois centres) où il déclare que le futur de la littérature yiddish ne peut advenir qu'en URSS. Son écriture se transforme alors radicalement pour se conformer au modèle soviétique.

En 1934, Bergelson retourne en URSS et s'installe à Moscou où il devient rapidement l'une des figures phares de la culture yiddish soviétique.

Membre du Comité antifasciste juif pendant la guerre, il est arrêté en janvier 1949 et exécuté le 12 août 1952.

Sharon Bar-Kochva

דוד בערגעלסאָן 1884-1952

דוד בערגעלסאָן איז געווען אַ מייסטער פֿון שפראַך און סטרוקטור, אַ ליטעראַרישער אַרכיטעקט וועמענס באַנייערישער סטיל און טעמאַטיק האָבן געעפֿנט נייע האַריזאָנטן פֿאַרן ייִדישן וואָרט. געבוירן אין וואָלין אין 1884, איז ער אין 1903 אַריבער קיין קיעוו וווּ ער איז געוואָרן אַ זייל פֿון דער ליטעראַרישער סביבה, אי ווי אַ פראָזאַיקער אי ווי אַ טוער.

זיין ליטעראַרישער דעביוט, אַרום וואָקזאַל (וואַרשע, 1909), האָט שוין געוויזן עטלעכע פֿון די גרונדשטריכן פֿון זיין שרייבן, וואָס זיינע העלדן זענען קליינשטעטלדיקע סוחרים וועמענס אונטערגאַנג ווערט געשילדערט אין אַן אייגנאַרטיקער, אויססטיליזירטער שפראַך. דאָס האָט שטאַרק אויסגענומען אי ביי דער קריטיק אי ביי דער לייענערשאַפֿט. אין שפּעטערע פּובליקאַציעס האָט ער ווייטער אַנטוויקלט דעם סטיל און געגעבן אַ צענטראַל אָרט אויך פֿרויען-פֿיגורן. אין זיין ראַמאַן נאָך אַלעמען (וויילנע, 1913) האָט ער געשאַפֿן איינע פֿון די וויכטיקסטע העלדינס פֿון דער ייִדישער ליטעראַטור, מירל, וואָס פֿאַרקערפּערט די פּסיכאָלאָגישע און סאָציאַלע ליידן פֿון אַ פֿאַרלוירענעם מענטש.

נאָך דער אַקטאַבער-רעוואָלוציע איז בערגעלסאָן געווען איינער פֿון די גרינדער און טוער פֿון דער קולטור-ליגע און האָט רעדאַגירט דעם אַלמאַנאַך אייגנס (קיעוו, 1918 און 1920) וווּ ער האָט צווישן אַנדערע פּובליקירט די לאַנגע דערציילונג אָפּגאַנג.

אין 1921 האָט ער זיך באַזעצט אין בערלין. צו ערשט האָט ער זיך אידעאָלאָגיש דערווייטערט פֿון דער ייִדישער סאָוועטישער קולטור און אויך לאַנג געשריבן פֿאַרן ניו-יאָרקער פֿאַרווערטס. נאָר אין 1926 האָט ער פּובליקירט דעם אַרטיקל „דריי צענטערן“ וווּ ער דערקלערט אַז די צוקונפֿט פֿון דער ייִדישער ליטעראַטור קען נאָר זיין אין ראַטן-פֿאַרבאַנד. בערגעלסאָנס סטיל האָט זיך דעמאָלט דראַמאַטיש געביטן און זיך מער און מער צוגעפּאַסט צום סאָוועטישן מאָדעל.

אין 1934 איז בערגעלסאָן צוריק אין ראַטן-פֿאַרבאַנד, זיך באַזעצט אין מאַסקווע און איז באַלד געוואָרן איינער פֿון די צענטראַלסטע טוערס פֿון ייִדישער קולטור.

ווי אַ מיטגליד פֿונעם ייִדישן אַנטיפּאַשיסטישן קאָמיטעט האָט מען אים אַרעסטירט אין יאַנואַר 1949 און דערשאַסן דעם 12טן אויגוסט 1952.

שרון בר-כוכבא